

Секція: Фінанси, страхування та банківська справа: інноваційно-інвестиційні стратегії

Гнатишена Юлія Вікторівна

студент

Київського національного університету технології та дизайну

м. Київ, Україна

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

У деяких працях вітчизняних економістів поняття «ліквідності» та «платоспроможності» ототожнюються. Але слід звернути увагу на суттєву різницю між даними поняттями. Під ліквідністю будь-якого активу розуміють його здатність трансформуватися в грошові кошти, а ступінь ліквідності визначається тривалістю періоду часу, протягом якого ця трансформація може бути здійснена. Чим коротший період, тим вища ліквідність даного виду активу. Тобто ліквідність підприємства характеризує механізм перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти, з метою своєчасного виконання зобов'язань. Платоспроможність означає наявність у підприємства грошових коштів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків по кредиторській заборгованості, що потребує негайного погашення. Тобто основними ознаками платоспроможності є: наявність в достатньому обсязі коштів на поточних рахунках; відсутність простроченої кредиторської заборгованості [1, с. 37].

Теоретичні основи сутності та методики оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства досліджували такі вчені-економісти, як: В.З. Бугай, В.М. Вовк, Н.М. Давиденко, А.П. Дорошенко, В.В. Ковальов, Л.А. Лахтіонова, Є.В. Мних, Є.А. Носова, Г.В. Савицька, Е.І. Уткін, М.Г.

Чумаченко, А.Д. Шеремет та ін.

Поняття платоспроможності і ліквідності дуже близькі, але друге більш містке. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність підприємства. Разом з тим ліквідність характерна як для поточного стану розрахунків, так і на перспективу. Підприємство може бути платоспроможним на звітну дату, але мати несприятливі можливості в майбутньому, і навпаки.

Ліквідність менш динамічна порівняно з платоспроможністю. Причина в тому, що по мірі стабілізації виробничої діяльності підприємства у нього постійно формується визначена структура активів та джерел коштів, різкі зміни яких порівняно рідкісні.

Фінансовий стан в плані платоспроможності, навпаки, може бути доволі мінливим, до того ж день у день: вчора підприємство було платоспроможним, однак сьогодні ситуація кардинально змінилась - прийшов час розраховуватись з наступним кредитором, а у підприємства немає коштів на рахунку, оскільки не надійшов своєчасно платіж за поставлену раніше продукцію.

Для визначення стану платоспроможності підприємства використовують аналіз ліквідності господарюючого суб'єкта.

Ліквідність підприємства - це його спроможність швидко реалізувати активи й одержати гроші для оплати своїх зобов'язань, тобто це співвідношення величини його високоліквідних активів (кошти, ринкові цінні папери, дебіторська заборгованість) і короткострокової заборгованості [2, с. 37].

Аналіз платоспроможності проводять як зовнішні, так і внутрішні користувачі інформації. Внутрішні користувачі розраховують показники платоспроможності з метою оцінки та прогнозування фінансової діяльності підприємства на перспективу.

Зовнішніми користувачами аналітичної інформації, зокрема, є:

- банківські установи – з метою оцінки рівня кредитоспроможності підприємства;
- інвестори, ділові партнери, які повинні мати інформацію щодо фінансових можливостей підприємства за умов надання йому комерційного кредиту, позик або відстрочки платежу.

Оцінка платоспроможності проводиться на основі характеристики ліквідності поточних активів. Під ліквідністю підприємства розуміють його здатність покривати зобов'язання активами, строк перетворення яких у грошові форму відповідає строку погашення зобов'язань.

При оцінці рівня ліквідності слід розрізняти наступні поняття:

- ліквідність балансу – це можливість суб'єкта господарювання перетворити свої активи у готівку та погасити зобов'язання, або ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення платіжних зобов'язань;
- ліквідність підприємства – це більш загальне поняття ніж ліквідність балансу. Якщо ліквідність балансу характеризує якість управління активами, тобто можливість надходження грошових коштів за рахунок реалізації активів, то ліквідність підприємства залежить від іміджу даного підприємства, його інвестиційної привабливості, що дозволяє підприємству залучити додаткові кошти;
- ліквідність активів – величина зворотна ліквідності балансу за часом перетворення активів у грошові кошти. Чим менше часу необхідно для перетворення того чи іншого активу у грошову форму, тим вища його ліквідність. Часто можна продати актив швидко за короткий час, але зі значною знижкою в ціні;

- поточна ліквідність – це відповідність між розміром дебіторської заборгованості, грошових активів підприємства і кредиторською заборгованістю товарного та нетоварного характеру;
- термінова ліквідність – здатність підприємства до погашення зобов'язань у випадку його ліквідації;
- недостатня ліквідність – неможливість підприємства повністю розрахуватися з боргами навіть за умови надання йому вигідних комерційних можливостей, знижок;
- високий рівень недостатності ліквідності – підприємство неспроможне погасити поточні борги і зобов'язання, що може призвести до його неплатоспроможності і банкрутства.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів (актив балансу), які згруповані за ступенем їх ліквідності і розміщені у порядку зменшення їх ліквідності, із зобов'язаннями (пасив балансу), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання термінів. Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяють на такі групи:

1. Найбільш ліквідні активи (A1) — це суми за всіма статтями грошових коштів та їх еквівалентів, а також короткострокові фінансові вкладення.
2. Активи, що швидко реалізуються (A2) — це активи, для перетворення яких у наявні кошти потрібен визначений час: отримані векселі та дебіторська заборгованість підприємств із нормальним фінансовим станом, розрахунки за виданими авансами, виробничі запаси та готова продукція масового споживання, що користується попитом.
3. Активи, що повільно реалізуються (A3) — це запаси (виробничі, готова продукція, тварини на вирощуванні та відгодівлі, незавершене виробництво, малоцінні та швидкозношувані предмети), дебіторська заборгованість (платежі по якій очікуються не раніше ніж через 12

місяців після звітної дати), готова продукція виробничо-технічного призначення, витрати майбутніх періодів, які підлягають списанню протягом менше ніж 12 місяців, та інші обігові активи.

4. Активи, що важко реалізуються (А4) – це активи, призначені для використання в господарській діяльності протягом тривалого періоду, а саме - необігові активи, а також дебіторська заборгованість підприємств, що знаходяться в тяжкому фінансовому стані, запаси готової продукції, що не мають попиту, витрати майбутніх періодів, які підлягають списанню протягом більше ніж 12 місяців, та інші.

Зобов'язання підприємства залежно від ступеня зростання строків їх погашення групуються наступним чином:

- 1) найбільш строкові зобов'язання (П1) — кредиторська заборгованість бюджету, за товари, роботи, послуги, інші короткострокові пасиви;
- 2) короткострокові зобов'язання (П2) — короткострокові позикові кредити банків та інші позики, що підлягають погашенню протягом 12 місяців після звітної дати;
- 3) довгострокові зобов'язання (П3) — довгострокові кредити банків, позикові кошти та інші довгострокові пасиви;
- 4) постійні пасиви (П4) — це власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів та доходи майбутніх періодів [3].

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються відповідні співвідношення: $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$.

Для поліпшення ліквідності підприємства необхідно вжити заходів, що сприяють збільшенню прибутку, зменшенню дебіторської заборгованості, а також оптимізації структури капіталу підприємства. Для цього необхідно створення системи управління ресурсами підприємства з метою оптимізації його фінансово-господарської діяльності у цілому, оптимізації структури

капіталу, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей зокрема, тощо.

«Основними завданнями аналізу та управління ліквідністю і платоспроможністю підприємств є:

- визначення відповідності показників цільовим параметрам і потенційним можливостям підприємства, виявлення тенденцій і закономірностей їх змін та впливу факторів на ці зміни;
- визначення різного роду відхилень від норм, можливостей виникнення несприятливих і ризикових ситуацій, їх інтенсивності та динаміки, а також факторів, що на них впливають;
- виявлення потенційних можливостей зміни та розвитку ліквідності та платоспроможності підприємства, кола регульованих факторів, шляхів і засобів їх реалізації;
- контроль за виконанням прийнятих управлінських рішень, ефективністю використання ресурсів та дотриманням соціальних норм і стандартів» [4, с. 336].

Проте важливо зазначити, що ліквідність підприємства зовсім не тотожна його платоспроможності. Так, коефіцієнти ліквідності можуть характеризувати фінансовий стан як задовільний, однак, по суті, ця оцінка буде помилковою, якщо в поточних активах значну питому вагу матимуть неліквідні активи й короткострокова дебіторська заборгованість.

Література

1. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Актуальні проблеми економіки. - 2005. - №2. - С. 36-40.
2. Макарчук І. Основні показники оцінки платоспроможності та

ліквідності підприємств та методика їх визначення / Формування ринкових відносин в Україні. - 2008. - №7. - С. 36-41.

3. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5674131/page:6/>.
4. Соколова Е.О., Чернявська Г.О. Проблеми управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства [Текст] / Е.О. Соколова, Г.О. Чернявська / Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». – 2016. – Вип. 35. – С. 330-338.